

V Bruseli 10. júna 2022
(OR. en)

10126/22

RECH 371
TELECOM 267
COMPET 491
IND 227
MI 468
EDUC 245

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	10. júna 2022
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	9515/22
Predmet:	Hodnotenie výskumu a vykonávanie otvorenej vedy – závery Rady (prijaté 10. júna 2022)

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o hodnotení výskumu a vykonávaní otvorenej vedy, ktoré Rada prijala na svojom 3 877. zasadnutí 10. júna 2022.

ZÁVERY RADY O HODNOTENÍ VÝSKUMU A VYKONÁVANÍ OTVORENEJ VEDY

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

PRIPOMÍNAJÚC

- svoje závery z mája 2016 s názvom Prechod k systému otvorenej vedy¹, v ktorých sa uznalo, že otvorená veda má potenciál zvýšiť kvalitu, vplyv a prínosy vedy a urýchliť rozvoj poznatkov tým, že sa stanú spoľahlivejšími, efektívnejšími a presnejšími, zrozumiteľnejšími pre spoločnosť a reagujúcimi na spoločenské výzvy, a v ktorých sa podporuje ďalší rozvoj hodnotenia vedeckej kvality;
- svoje závery z decembra 2020² o novom európskom výskumnom priestore, v ktorých sa zdôraznilo, že otvorená veda zohráva kľúčovú úlohu pri zvyšovaní vplyvu, kvality, efektívnosti, transparentnosti a integrity výskumu a inovácie; v ktorých sa Komisia, členské štáty a zainteresované strany vyzývajú, aby podporovali a uplatňovali postupy otvorenej vedy vo svojich systémoch odmeňovania a hodnotenia zameraných na výskum, výskumníkov a inštitúcie, a v ktorých sa uznáva, že dôležitými prvkami politiky EVP v oblasti otvorenej vedy sú bibliodiverzita, viacjazyčnosť a uznanie všetkých vedeckých výstupov.
- svoje závery z 28. mája 2021 o prehĺbení európskeho výskumného priestoru: Zabezpečenie atraktívnych a udržateľných kariér a pracovných podmienok pre výskumných pracovníkov a realizácia cirkulácie mozgov³, v ktorých sa zdôraznili ťažkosti v rámci súčasných postupov odmeňovania a hodnotenia a členské štáty, Komisia, organizácie vykonávajúce výskum a financujúce organizácie sa vyzvali, aby sa usilovali o jeho reformu, a zároveň sa vyjadrila potreba vyvíjať sa smerom ku kvalitatívnejšiemu hodnoteniu;

¹ 9526/16.
² 13567/20.
³ 9138/21.

- Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/2122 z 26. novembra 2021 o Pakte pre výskum a inováciu v Európe⁴, v ktorom sa odporúča, aby členské štáty uplatňovali zásadu snahy o excelentnosť v systéme hodnotenia výskumu a náležite odmeňovali kvalitu, a ako prioritná oblasť činnosti EVP sa stanovuje na podpora a odmeňovanie skutočnej kultúry otvorenej vedy v celej Únii;
 - svoje závery z 26. novembra 2021 o budúcom riadení európskeho výskumného priestoru (EVP)⁵, najmä politický program EVP na roky 2022 – 2024, v ktorých sa stanovuje katalóg dobrovoľných opatrení EVP s cieľom prispieť k prioritným oblastiam vymedzeným v odporúčaní Rady o Pakte pre výskum a inováciu v Európe;
1. BERIE NA VEDOMIE odporúčania uvedené v odporúčaní Komisie (EÚ) 2018/790 z 25. apríla 2018 o prístupe k vedeckým informáciám a ich uchovávaní⁶, v záverečnej správe platformy pre politiku otvorenej vedy, poradnej skupiny Európskej komisie, názvom „Progress on Open Science: Towards a shared research knowledge system“ (Pokrok v oblasti otvorenej vedy: smerom k spoločnému systému výskumných poznatkov)⁷, v usmerňujúcom dokumente „trojuholníkovej pracovnej skupiny“ v rámci výboru ERAC s názvom „Research evaluation in a context of Open Science and gender equality“ (Hodnotenie výskumu v kontexte otvorenej vedy a rodovej rovnosti)⁸, v ktorom sa identifikuje viacero odporúčaní v súvislosti so systémami hodnotenia výskumu, ako aj v odporúčaní UNESCO o otvorenej vede prijatom v novembri 2021, v ktorom sa odporúča reforma systému hodnotenia výskumu⁹, a výsledky konzultácie zainteresovaných strán uvedené v predbežnej správe Komisie s názvom „Towards a reform of the research assessment system“ (Smerom k reforme systému hodnotenia výskumu)¹⁰;

⁴ Ú. v. EÚ L 431, 2.12.2021, s. 1.

⁵ 14308/21.

⁶ Ú. v. EÚ L 134, 31.5.2018, s. 12.

⁷ [Progress on open science \(Pokrok v oblasti otvorenej vedy – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ \(europa.eu\)\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en)

⁸ 1201/21.

⁹ [Odporúčanie UNESCO o otvorenej vede – digitálna knižnica UNESCO](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en)

¹⁰ Towards a reform of the research assessment system: scoping report (Smerom k reforme systému hodnotenia výskumu: predbežná správa) – <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>

2. UZNÁVA, že v záujme urýchlenia vykonávania a vplyvu politík a postupov otvorenej vedy v celej Európe je potrebné prijať opatrenia na prechod k obnovenému prístupu k hodnoteniu výskumu vrátane systémov stimulov a odmeňovania, zaviesť európsky prístup v súlade s Paktom pre výskum a inováciu v Európe a posilniť kapacity akademického publikovania a vedeckej komunikácie o všetkých výstupoch výskumu a v prípade potreby podporovať využívanie viacjazyčnosti na účely širšej komunikácie o výsledkoch európskeho výskumu;

I. Reforma systémov hodnotenia výskumu v Európe

3. UZNÁVA, že systémy hodnotenia výskumu by sa mali zameriavať na kvalitu a vplyv, a PRIPOMÍNA, že súčasné systémy hodnotenia výskumu sa momentálne vo veľkej miere zameriavajú na využívanie niektorých kvantitatívnych ukazovateľov založených na časopisoch a publikáciách a na hodnotenie úzkeho spektra výstupov výskumu; DOMNIEVA SA, že takýto prístup môže viesť k negatívnym vychýleniam z hľadiska kvality výskumu, reprodukovateľnosti a integrity; ZDÔRAZŇUJE, že hodnotenie výskumu by malo zahŕňať ďalšie výsledky a procesy výskumu a podporovať včasnú výmenu poznatkov a spoluprácu s cieľom urýchliť vykonávanie politík a postupov otvorenej vedy;
4. ZDÔRAZŇUJE, že hoci mnohé organizácie, ktoré financujú a vykonávajú výskum, ako aj orgány zodpovedné za hodnotenie výskumu, podnikajú kroky na zlepšenie svojho spôsobu hodnotenia výskumu a výskumných pracovníkov, zmena je v celej Európe naďalej pomalá, nerovnomerná a roztrieštená, a preto OPĎTOVNE ZDÔRAZŇUJE, že je potrebné pokročiť v spoločnom úsilí o reformu jednotlivých systémov a postupov hodnotenia výskumu s cieľom zlepšiť kvalitu, otvorenosť, výsledky a vplyv výskumu, výskumných pracovníkov, výskumných tímov a inštitúcií; okrem toho ZDÔRAZŇUJE, že v kariére výskumných pracovníkov by sa malo náležite odmeňovať uplatňovanie zásad otvorenej vedy;

5. PODČIARKUJE, že takýto spoločný prístup sa musí vytvoriť inkluzívnym a kolektívnym spôsobom, keďže sa týka mnohých aktérov na rôznych úrovniach, a ZDÔRAZŇUJE, že európska iniciatíva môže uľahčiť koordináciu zmien v systémoch hodnotenia výskumu, pričom sa zohľadnia vnútroštátne špecifiká a charakteristiky rôznych výskumných disciplín;
6. ZDÔRAZŇUJE, že transformácia systémov hodnotenia výskumu by mala zahŕňať hodnotenie jednotlivých výskumných pracovníkov, výskumných tímov, výskumných organizácií a inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, výskumných infraštruktúr, a výstupov a projektov výskumu, a že je dôležité vyhnúť sa rozporom medzi rôznymi úrovňami hodnotenia;
7. BERÚC DO ÚVAHY skutočnosť, že z hľadiska spoľahlivosti a excelentnosti vedy zohráva dôležitú úlohu zásada partnerského hodnotenia výskumu a že v mnohých kontextoch sú posudzovateľmi a hodnotiteľmi samotní výskumní pracovníci; ZDÔRAZŇUJE, že stredobodom tohto vývoja by mali byť samotní výskumní pracovníci, keďže je mimoriadne dôležité, aby podporovali a uplatňovali zlepšené zásady hodnotenia výskumu a aby na túto úlohu absolvovali primeranú odbornú prípravu s cieľom zabezpečiť široké prijatie zmien vo vedeckej obci; v tejto súvislosti JE PRESVEDČENÁ, že výskumní pracovníci vo všetkých fázach kariéry by mali zohrávať aktívnu úlohu v obnovenom prístupe k hodnoteniu výskumu a pri uplatňovaní zásad a postupov otvorenej vedy;
8. NAVRHUJE, aby sa vývoj systémov hodnotenia výskumu v Európe riadil nasledujúcimi zásadami, pričom by sa rešpektovala autonómia výskumných inštitúcií a sloboda vedeckého výskumu, ako aj rozmanitosť vnútroštátnych a disciplinárnych kontextov a zohľadnil ich súlad s medzinárodnými iniciatívami:
 - a. prechod na vyváženejší prístup medzi kvantitatívnym a kvalitatívnym hodnotením výskumu posilnením kvalitatívnych ukazovateľov a rozvojom zodpovedného využívania kvantitatívnych ukazovateľov;

- b. uznanie všetkých foriem výstupov a procesov výskumu a inovácie vrátane, okrem iného, súborov údajov, softvéru, kódov, metodík, protokolov a patentov, a nielen publikácií; ZDÔRAZŇUJE, že údaje by mali byť vyhľadateľné, prístupné, interoperabilné a opakovane použiteľné v súlade so zásadami FAIR;
 - c. zohľadnenie rôznych kariérnych dráh a všetkých výskumných a inovačných činností vrátane mentorstva, vedúcich úloh, podnikania, správy údajov, výučby, valorizácie znalostí, spolupráce medzi priemyslom a akademickou obcou, podpory tvorby politiky založenej na dôkazoch, interakcie so spoločnosťou vrátane občianskej vedy a zapojenia verejnosti;
 - d. zohľadnenie osobitostí rôznych výskumných disciplín, rozsahu od základného až po aplikovaný výskum, fázy kariéry vo výskume a úlohy výskumných inštitúcií;
 - e. zabezpečenie toho, aby sa najvyššia priorita prikladala etike a bezúhonnosti, ktoré by sa nemali narušovať demotivačnými stimulmi;
 - f. zabezpečenie rozmanitosti, rodovej rovnosti a aktívna podpora žien vo vede;
9. VÍTA európsku iniciatívu, ktorou sa začal dialóg so zainteresovanými stranami na európskej úrovni s cieľom zhromaždiť názory na systémy hodnotenia výskumu a ktorej cieľom je uľahčiť vytvorenie širokej koalície zainteresovaných strán ochotných vypracovať a realizovať zmeny na dobrovoľnom základe prostredníctvom dohody na podporu konkrétnych opatrení na reformu systémov hodnotenia výskumu;
10. BERIE NA VEDOMIE „Parížsku výzvu na posúdenie výskumu“, ktorá bola uverejnená pri príležitosti európskej konferencie o otvorenej vede vo februári 2022¹¹ a v ktorej sa všetky zainteresované strany vyzývajú, aby sa zapojili do koalície;

¹¹ [Parížska výzva – OBSE 2022](#)

11. NABÁDA členské štáty, aby na základe uvedených zásad podporovali reformu systému hodnotenia výskumu na vnútroštátnej a regionálnej úrovni v úzkej spolupráci s výskumnými pracovníkmi a zároveň rešpektovali autonómiu výskumných organizácií;
12. VYZÝVA členské štáty, aby nabádali organizácie financujúce výskum a hodnotiace orgány, univerzity a iné príslušné inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, výskumné a technologické organizácie, ako aj inštitúcie, ktoré vykonávajú hodnotiace úlohy, aby sa pripojili k európskej iniciatíve a presadzovali vhodné usmernenia a podporu na vnútroštátnej úrovni;
13. UZNÁVA potrebu zabezpečiť výmenu najlepších postupov na európskej a vnútroštátnej úrovni s cieľom vykonať zmeny v systémoch hodnotenia výskumu a VYZÝVA Komisiu, aby spolu s členskými štátmi uskutočnila analýzu právnych a administratívnych prekážok na úrovni EÚ, vnútroštátnej a nadnárodnej úrovni v záujme obnovenia systému hodnotenia výskumu, navrhla opatrenia na odstránenie identifikovaných prekážok a podporila výmenu postupov a vzájomné učenie na európskej úrovni;
14. VYZÝVA členské štáty, Komisiu a zainteresované strany, aby podporovali nezávislosť, otvorenosť, reprodukovateľnosť a transparentnosť údajov a kritérií potrebných na posúdenie výskumu a na určenie vplyvu výskumu; DOMNIEVA SA, že údaje a bibliografické databázy používané na hodnotenie výskumu by mali byť v zásade voľne prístupné a že nástroje a technické systémy by mali umožňovať transparentnosť;
15. DOMNIEVA SA, že aliancie európskych univerzít a iné príslušné zainteresované strany by mohli slúžiť ako testovacie prostredie pre transformáciu systémov hodnotenia výskumu; NABÁDA ICH, aby spustili pilotné projekty s cieľom na dobrovoľnom základe vytvoriť postupy hodnotenia v súlade s uvedenými zásadami; VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby na tento účel presadzovali rámcové podmienky na podporu príslušných zainteresovaných strán vrátane aliancií európskych univerzít;

16. ZDÔRAZŇUJE, že kľúčovým prvkom atraktívnosti kariéry vo výskume je transformácia systémov hodnotenia výskumu, a VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby do rozvoja európskeho rámca pre kariéru vo výskume, revízie Európskej charty výskumných pracovníkov a Kódexu správania pre nábor výskumných pracovníkov, ako aj do budúceho zriadenia platformy talentov EVP zahrnuli zásady hodnotenia výskumu;

II. Európsky prístup a kapacity pre akademické publikovanie a vedeckú komunikáciu

17. ZDÔRAZŇUJE, že je v záujme európskych občanov a európskeho hospodárstva zabezpečiť transparentný a konkurenčný trh, ktorý umožní súkromným spoločnostiam vrátane malých a stredných podnikov (MSP), ako aj organizáciám financovaným z verejných zdrojov, ako sú univerzity, výskumné organizácie a odborné spoločnosti, prispievať k spoločnému systému poznatkov v oblasti výskumu a využívať ho; VYZÝVA Komisiu, aby pracovala na zlepšovaní regulačného rámca, ktorý umožní neobmedzený prístup k výsledkom výskumu, publikáciám a údajom financovaným z verejných zdrojov a ich opätovné použitie na výskumné účely a minimalizuje administratívne zaťaženie výskumných infraštruktúr a služieb;
18. ZDÔRAZŇUJE, že kríza spôsobená covidom-19 poukázala na výhody otvorenej vedy a okamžitého otvoreného prístupu k výskumným publikáciám, ktorý umožňuje rýchlejšie preverenie ich kvality, a ďalšieho rozšírenia spôsobov otvoreného prístupu; bolo to kľúčom umožňujúcim rýchlo reagovať na krízu tým, že sa umožnil rýchly prístup k novým výsledkom výskumu na boj proti tejto chorobe; UZNÁVA, že kríza poukázala aj na výhody lepšieho prístupu k výskumným údajom na základe zásad FAIR;

19. So znepokojením BERIE NA VEDOMIE finančné zaťaženie výskumných inštitúcií a rozpočtov členských štátov vyplývajúce z rastúceho objemu výdavkov na prístup k vedeckým publikáciám a na publikovanie s otvoreným prístupom a v tejto súvislosti BERIE NA VEDOMIE stratégie, ktorých cieľom je obmedziť výdavky, ako sú opatrenia, ktoré v tejto oblasti prijala iniciatíva Coalition S alebo Open APC a ktorých cieľom je zabezpečiť transparentnosť, ako aj spravodlivé a rovnaké podmienky v zmluvách s vydavateľmi;
20. ZDÔRAZŇUJE, že pre Úniu a jej členské štáty je kľúčové stanoviť spoločný prístup, pokiaľ ide o spoločné zásady pre akademické publikovanie a vedeckú komunikáciu, keďže ide o otázku rozvoja a šírenia poznatkov, zvrchovanosti a riadneho využívania verejných finančných prostriedkov, a že Únia a členské štáty musia rozvíjať svoje kapacity v oblasti akademického publikovania v náležitej koordinácii so všetkými existujúcimi a budúcimi verejnými a súkromnými zainteresovanými stranami v tejto oblasti, pričom je potrebné venovať pozornosť špecifickým výzvam v rámci každej vedeckej disciplíny vrátane humanitných a spoločenských vied;
21. VÍTA vytvorenie platformy Open Research Europe, verejne prístupnej vydateľskej platformy vytvorenej Komisiou, ako aj podobných platforiem a univerzitných vydateľstiev s otvoreným prístupom zriadených verejnými aj súkromnými subjektmi financujúcimi výskum v rámci Európskej únie i mimo nej, ako aj špecializované výskumné infraštruktúry, ako je OpenAIRE (Infraštruktúra otvoreného prístupu pre výskum v Európe) a OPERAS (otvorená akademická komunikácia v európskom výskumnom priestore pre spoločenské a humanitné vedy); VYZÝVA členské štáty a organizácie financujúce výskum, aby zvážili zapojenie sa do iniciatívy Open Research Europe s cieľom zlepšiť jej kvalitu a atraktivnosť, alebo ak to nie je možné, aby v prípade potreby zvážili vytvorenie vlastných voľne prístupných vydateľských platforiem;

22. ZDÔRAZŇUJE, že by sa mala podporovať rozmanitosť obchodných modelov pre voľne prístupné časopisy a platformy; DOMNIEVA SA, že autori výskumných publikácií alebo ich inštitúcie by si mali zachovať dostatočné práva duševného vlastníctva na to, aby sa zabezpečil otvorený prístup, čo by viedlo k rozsiahlejšiemu šíreniu, zhodnocovaniu a opätovnému použitiu výsledkov, čím sa prispeje k spravodlivej rovnováhe obchodných modelov v oblasti vydateľskej činnosti; ZDÔRAZŇUJE, že v prípade, ak sa vyberajú poplatky za predplatné, ako aj poplatky za voľne prístupnú publikáciu, mali by byť transparentné a primerané vydateľským službám; DOMNIEVA SA, že publikovanie akýchkoľvek výsledkov výskumu by malo byť založené na posúdení ich kvality a že by sa mala riešiť akákoľvek potenciálna zaujatosť, okrem iného v súvislosti s kapacitami v oblasti výdavkov, či už na úrovni výskumných pracovníkov alebo na organizácií, a VYZÝVA Komisiu, aby sa v tejto súvislosti angažovala;
23. ŽIADA Komisiu, aby spolu s členskými štátmi monitorovala vývoj a rozmanitosť vedeckého publikovania v Európe a postupy a náklady na vedecké publikácie vrátane transparentnosti fakturačných nákladov, zhodnotila a zdieľala existujúce najlepšie postupy vyvinuté na vnútroštátnej úrovni a vždy, keď je to možné, zverejňovala zistenia, a na tento účel NABÁDA členské štáty alebo prípadne výskumné organizácie, aby v spolupráci s Komisiou prijali konkrétne opatrenia proti šíreniu nedostatočne transparentných zmluvných dojednaní v ich interakciách s vydateľmi;
24. DOMNIEVA SA, že niektoré postupy otvorenej vedy, ako je otvorené recenzné hodnotenie a skoré publikovanie preprintov, sú veľmi sľubné, ale náročné a mali by sa ďalej podporovať v jednotnom rámci a zakladať sa na prísnych etických zásadách a postupoch, keďže umožňujú rýchlejšie šírenie výsledkov výskumu a rýchlejšie spôsoby preverovania ich kvality;
25. V tejto súvislosti POZNAMENÁVA, že je potrebné zvýšiť reprodukovateľnosť výsledkov výskumu, keďže to prispieva k vyššej kvalite, efektívnejším postupom výskumu, dôveryhodnejším výsledkom, účinnejšiemu pretaveniu do inovácií a vyššej návratnosti investícií do výskumu, ako aj k podpore dôvery verejnosti vo vedu a tvorbu politiky založenú na dôkazoch;

26. BERIE NA VEDOMIE odporúčania výboru ERAC¹² týkajúce sa otvorenej vedy a integrity vrátane postupov súvisiacich s tzv. preprintmi a VYZÝVA členské štáty, aby podporovali výskumné organizácie pri vypracúvaní jednotných usmernení k tejto otázke;

III. Rozvoj viacjazyčnosti pre európske vedecké publikácie

27. ZDÔRAZŇUJE, že jedným z hlavných cieľov otvorenej vedy je zvýšiť šírenie a vplyv výsledkov vedeckého výskumu; KONŠTATUJE, že lingua franca pre medzinárodnú vedeckú cezhraničnú spoluprácu a komunikáciu v mnohých vedeckých komunitách je angličtina; DOMNIEVA SA, že oslovenie publika z iného ako akademického prostredia si môže vyžadovať špecializované vydavateľské formáty napísané v menej technickom jazyku, a UZNÁVA dôležitú úlohu viacjazyčnosti v kontexte vedeckej komunikácie so spoločnosťou, najmä na vnútroštátnej a regionálnej úrovni; v tejto súvislosti VÍTA iniciatívy na podporu viacjazyčnosti, ako je helsinská iniciatíva za viacjazyčnosť vo vedeckej komunikácii¹³;
28. KONŠTATUJE, že v súvislosti s krízou spôsobenou covidom-19 bolo kľúčovou potrebou mať prístup k novým a spoľahlivým výsledkom výskumu a že prístup k týmto novým poznatkom v rôznych európskych jazykoch môže prispieť k lepšiemu šíreniu výsledkov výskumu v médiách, ako aj medzi verejnými a súkromnými organizáciami, odborníkmi z verejného a súkromného sektora a občanmi;
29. Súhlasí s tým, že dobrovoľné šírenie vedeckých publikácií vo viac ako jednom jazyku by nemalo byť v kompetencii jednotlivých výskumných pracovníkov, ani v rozpore s ich zvykmi a tradíciami, či s potrebou uverejňovať v konkrétnych jazykoch v závislosti od disciplín;

¹² 1207/21.

¹³ *Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication* (Helsinská iniciatíva za viacjazyčnosť vo vedeckej komunikácii), 2019 – doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.7887059

30. VÍTA sľubný vývoj, ktorý sa nedávno objavil v oblasti automatického prekladu vďaka pokroku umelej inteligencie, a DOMNIEVA SA, že poloautomatický preklad vedeckých publikácií v Európe môže mať veľký potenciál z hľadiska vytvárania trhu pre túto novú technológiu a je tiež dôležitou otázkou zvrchovanosti;
 31. VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby na dobrovoľnom základe experimentovali s viacjazyčnosťou;
 32. VYZÝVA Komisiu, aby do konca roka 2023 informovala Radu o pokroku dosiahnutom v troch oddieloch týchto záverov s cieľom v prípade potreby posúdiť potrebu ďalších opatrení.
-